

Kamishibai de contes del Conflent

Des de la seva fundació, el 2012, i sota l'impuls de la bibliotecària Marie-Josée Delattre, l'associació Casal del Conflent treballa sobre un projecte de kamishibai en català destinat a les escoles. Aquest petit teatre japonès de carrer, manera original de llegir contes als mainatges (i per què no als adults), és fàcil d'utilització i convé perfectament a les intervencions en les escoles, les mediateques, els centres de lleures, però també a les animacions de carrer en el moment de festes o de mercats.

Sent els objectius principals de l'associació l'encoratjament a l'ús de la llengua catalana i la promoció de la cultura catalana, el Casal del Conflent ha escollit pourar en la riquesa de la tradició oral local per transmetre als nins i nines d'avui les històries que els nostres avis contaven a la vora del foc.

Aquests contes del Conflent han estat recollits i adaptats per Didier Payré i han estat posats en imatge per Alexandre David. Els dibuixos es recolzen en fotografies dels llocs, fetes per l'autor, en relació amb el conte, i creen així un pont entre el món real i el món imaginari. Lídia Bousquet, Coleta Planas i Violeta Tubert s'encarreguen de l'acompanyament pedagògic i de les lectures a les classes i els llocs d'animació. Philippe Mosnier, fuster d'art, fabrica els *butais* de fusta. La impremta Autre Page de Prada assegura la impressió.

Ja que aquests contes són d'origen popular, els textos utilitzen una llengua catalana en adequació, en la seua variant rossellonesa.

Finançat en el marc del PREC (Pol de Recursos per l'Ensenyament del Català), de l'Atelier Canopé 66, la realització d'aquest projecte ha de portar a tots una nova eina d'una molt gran riquesa que permetrà recuperar i compartir una part inèdita del nostre patrimoni.

Kamishibai significa "petit teatre de paper" en japonès. S'utilitzava tradicionalment per explicar les qüestions religioses o polítiques en un temps en què la gent dels pobles no sabia llegir.

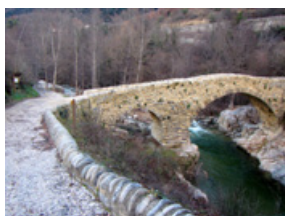
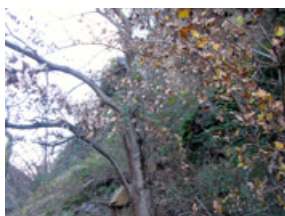
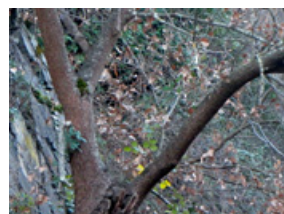
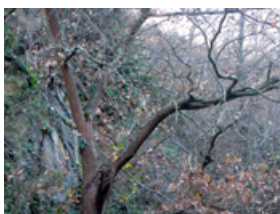
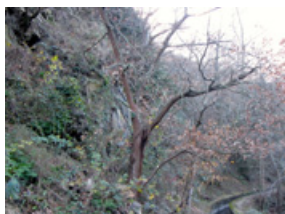
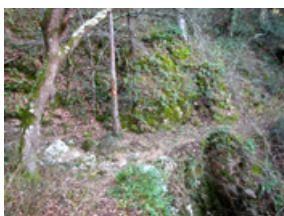
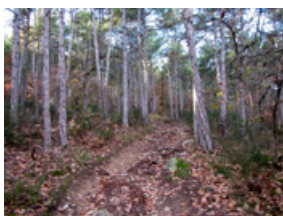
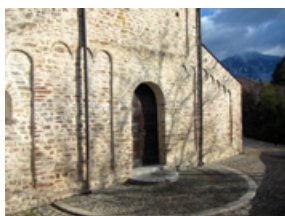
Ara és una eina per llegir contes a un grup de persones. També

Lídia Bousquet,
Violeta Tubert i Didier
Payré, membres del
Casal del Conflent

Alexandre David,
dibuixant

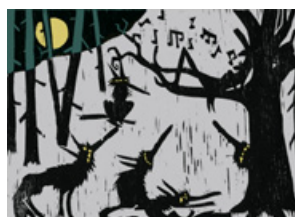
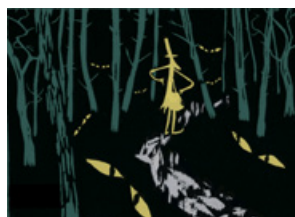
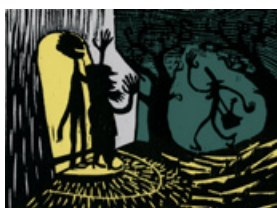
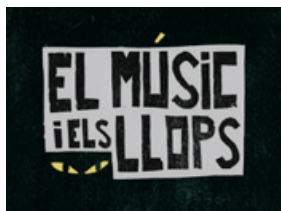

és el mateix conte que es presenta com una sèrie de fitxes amb il·lustracions al recto i un text al verso. Va dins un *butai*, que sembla un teatre de titelles o una pantalla de televisió. Els que escolten són davant la pantalla, on poden mirar les il·lustracions tot el llarg de la lectura i tots al mateix moment.

El que parla és darrera del *butai* i llegeix el text que hi apareix. Té les mans lliures per ampliar l'expressió, fer gestos explicatius. També pot fer mims amb el cos, amagar-se o sortir més... Pot seguir les reaccions del públic i adequar la seva manera de llegir.

Aquest dispositiu, fàcil de posar en acció, convé a totes les animacions, a fora, a dintre, per a mainada i per a adults...

Varem passar molt de temps discutint per triar quins contes faríem servir per fer-ne

kamishibais. Ens sembla important que siguin inèdits i lligats amb la nostra comarca. Vàrem demanar ajuda al nostre amic Didier Payré, que des de fa molts anys recull contes de totes les valls del Conflent i en coneix una quantitat impressionant.

També calia fer servir, quan era possible, el català rossellonès que encara es fa sentir en alguns pobles.

Per a les il·lustracions volíem fer servir fotos dels llocs, ja que pensem que els paisatges també formen part del nostre patrimoni. Per això vàrem demanar a l'Alexandre

David de dibuixar els personatges sobre les fotos d'en Didier. Però l'Alex és un artista de veritat i va tenir una idea més bona encara. Va gravar els paisatges de les fotografies sobre fulls rígids de plàstic i va utilitzar tintes per donar-hi color; després va afegir amb ordinador els personatges o elements útils.

El músic i els llops

1/ A Fullà, era dia de festa, la més grossa festa de l'any, Santa Eulàlia. Tothom, grans i mainatges, eren reunits a la plaça en una vetllada d'esbargiment, enmig de força crits i rialles.

2/ Per alegrar més aquesta festa, els fullanencs havien llogat el servei d'un músic del vilatge veí de Serdinyà. Se deia Ventura, era un famós violinista.

3/ En Ventura havia tocat gairebé tota la nit. En podia pas pus, els seus dits li feien mal mes tothom s'havia divertit com cal, era el més important.

4/ El batlle de Fullà li va donar la seua paga i, a més, el bolanger li va regalar una grossa coca de grassillons, ben daurada. La va ficar al seu sarró i ara, cap a casa, que hi falta gent!

5/ El nostre músic va emprendre el camí sota la claror de la lluna, va passar per la Serra, per l'Argelagosa i va entrar a la Vall-llobera. Aquest còrrec ja ben fosc de dia era encara més inquietant de nit. Mes li feia pas res, havia caminat més d'un cop per aquells rodals i els coneixia de cor. Se podia pas esgarriar, sigui de dia o de nit.

6/ En el seu cap rodaven les històries que li contava l'Antoni, el seu padrí pastor. Li parlava sovint de la Vall-llobera, la vall dels llops... De cop, una esgarriança li va travessar l'espina... un udol, seguit d'un altre i d'encara un altre havien trencat el silenci de la nit. Aviat va sentir una fressa entre les mates de boix i de ginebre, i en un tres i no-res, va topar amb els llops!

7/ Tot just va tenir el temps de s'enfilat per un arbre veí. Quin espant, quina mala por! En Ventura era en lloc segur de moment mes la llopada era aquí, sota els seus peus i sabia pas què fer. Aquests animals tenien fam i ell volia pas ser servit a llur repeixada.

8/ Per sort, tenia la coca de grassillons de Fullà. En va fer petits bocins que gitava a poc a poc als llops. A la fi n'hi havia pas pus i els llops tenien més fam que mai.

9/ En Ventura era desesperat. Se podia pas quedar aquí quitllat massa temps, tenia gana, tenia son, tenia por de caure de l'arbre. Va pensar en el seu padrí, que sempre cantava guardant el seu ramat.

Allavontes, per se donar un poc de coratge i per pas s'endormir, va començar de xiular una cançoneta que l'Antoni li havia après. Els llops que rembolaven al peu de l'arbre van callar d'un cop!

10/ Com que això semblava funcionar, va sàller el seu violí i va començar a tocar l'instrument. I de tant bé que tocava, els llops, pets de fúger! "Si és d'aqueixa música que voleu, fins a demà en tindreu!", els va cridar en Ventura.

11/ Va baixar de l'arbre, els llops ja eren lluny. La claror del dia començava de traucar per sobre de les muntanyes. En Ventura va tornar a agafar el camí i va continuar tocant el violí sense parar, i així fins a les primeres cases de Serdinyà.

12/ Quan va arribar, la gent del vilatge l'espriaven bocabadats. Ell tocava i cantava a

l'encop, cantava la cançoneta del seu padrí Antoni:

Hi ha anat anit el llop per l'andà?

I no que és a la plaça a ballar!

I s'ha dut una feda?

I no que és una cleda!

I li ets pas rebitllat la massa?

I no que és la carbassa!

I li ets aquissat lo ca?

I no que és el marrà!

(Contat per en Christian Jaulent, de Jújols, l'any 2001, adaptat per en Didier Payré. Cançoneta recollida de la boca de l'Antoine Pagès, de Llar, l'any 1996)

L'escudella del pastor

1/ A la muntanya de Noedes, hi ha un estany que li diuen el Gorg Estelat perquè en els temps antics, les fades que hi vivien hi havien gitat un grapat d'esteles. L'estany n'ha quedat centellejant per sempre i quan mires l'estany des de dalt, pots veure les esteles.

2/ Allà un pobre pastor tenia costum de fer pasturar les seues fedes. Aquest pastor tenia per sola riquesa una lluïsa d'or que s'havia guanyat després d'anys i anys de treball. Per por dels lladres, havia amagat la peça d'or sota la seua escudella de fusta. Havia fet un forat amb el ganivet, ben rodó, havia posat la lluïsa a dintre i ho havia tapat amb un altre tros de fusta. Era ben fet i ningú ho hauria pogut endevinar. Havia gravat el seu nom al fons.

3/ El pastor anava sempre acompanyat per un jove rabadà que aprenia l'ofici de pastor, l'ajudava i el servia. Un vespre quan havien acabat de menjar la sopa, el pastor va dir al pallago: "Nin, vés a rentar les escudelles i les culleres!"

4/ El jove va obeir i se sap pas com va passar mes, tot rentant, l'escudella del pastor li va escapar, va caure i va capbussar a dintre de les aigües fondes de l'estany.

5/ Tot gatimoix i capbaix, el rabadà va tornar a prop del seu amo i li va anunciar que l'escudella era perduda. El pastor, habitualment amable, era molt, molt enfurismat i el nin entenia pas ben bé per què. Era una escudella de fusta molt senzilla, com en saben fabricar els pagesos i la gent de la muntanya. Li costaria pas res, tot vigilant el ramat, d'en fer una altra. Ben segur, va pas gosar li dir això.

6/ Els dies van passar, el pastor se va fabricar arreu fet un altre plat mes semblava que havia perdut tota alegria, i passava hores senceres mirant les aigües de l'estany, tot rumiant unes paraules que el rabadà entenia pas.

7/ A la fi de l'estiu, quan les primeres nevades van començar d'emblaqueir els cims més alts de les muntanyes, el pastor i el seu ramat van començar de baixar cap a la plana, com solien fer cada any.

Mentrestant, el rabadà se va quedar al poble de Noedes, amb els seus pares.

8/ A l'hivern, el ramat pasturava a les garrigues, sobre els turons del ban de Salses, molt, molt lluny de les muntanyes. Tot el paisatge recordava l'ús mil·lenari dels paratges pels pastors: petites cabanes de pedres seques, cortals i ruïnes tan velles que se'ls podia pas donar cap edat.

9/ Un dia, al peu d'un orri, mitaquí que el pastor va veure un nin de cinc o sis anys que jugava a fer rodar un tros de fusta amb un bastó. Mirant de més a prop, va veure que era una escudella. Li semblava ja haver vist aquest objecte... Li va venir com un nus a la gola.

10/ "Nin, me pots deixar veure aquesta escudella?", va demanar el pastor. Quan va tenir el plat a les mans, el va girar a poc a poc amb el cor bategant i el que havia sospitat sense saber perquè era aquí, davant dels seus ulls: un tap de fusta al fons de l'escudella. Amb el seu ganivet, va fer saltar el tap. La lluïsa? La lluïsa era aquí! Era increïble...

11/ "Nin, aquesta escudella és meua, hi ha el meu nom gravat al fons, veues? On l'has trapada?" "Són els meus pares que l'han trapada a la Rigola de Salses i me l'han donada", va respondre el nin. Cal explicar que la Rigola de Salses, també anomenada Font Estramar, és una enorme font d'aigua clara i dolça que surt al peu d'un turó, no gaire lluny de la mar. El pastor va suposar que hi havia un misteriós camí d'aigua subterrani que unia el Gorg Estelat de Noedes amb la Font Estramar i que la seua escudella l'havia seguit fins allà. Va explicar això a tothom i tothom s'ho va creure.

12/ Si mai aneu a la Font Estramar, feu-ho de bon matí o al capvespre, quan hi ha un poc de fosc.

Belleu tindreu la sort de veure unes petites esteles ballant al fons del pou d'aigua blava...

(Contat pels noedaires Denis Salsenach i Etienne Payré, l'any 1995, adaptat per en Didier Payré).